

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi polji. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 13.

V Ljubljani, 1. julija 1880.

Tečaj XX.

Nekaj o načrtu za prirodoslovje na srednji stopnji (3., 4., 5. šolsko leto) ljudske šole.

(Dalje.)

Elektrika.

V živem srebru se raztopé skoro vse druge kovine; take kovinske zmesi imenujemo amalgame. Cinkov amalgam je n. pr. stopljava cinka sè živim srebrom.

Poskus 1. Ako drgnemo stekleni cilindar za svetilnice z usnjem, namazanim s cinkovim amalgamom, privlači in potem odbija papirnate koščke, zvezano slamo, kroglice iz bezgovega stržena in druga lahka telesa.

Poskus 2. Isto opazujemo, ako drgnemo pečatni vosek z volno.

Stari Grki so na jantaru tako lastnost 600 let pred Kr. r. že opazovali; imenovali so ga elektron, lastnost samo pa elektriko.

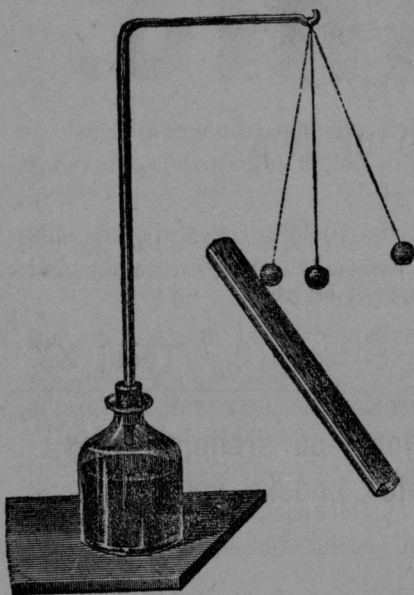
Zakon. Z drgnjenjem teles vzbujamo elektriko; električna telesa privlačijo lahka telesa in jih potem odbijajo.

Električna iskra.

Poskus 3. Ako v zakurjeni sobi bližamo močno drgnjenemu steklenemu cilindru člen prsta, preskoči iz njega mala iskra v roko s posebnim praskotom. Roka čuti bolečino, kakor da smo se zbodli.

Poskus 4. Na zakurjeni peči presušimo četrtno pole papirja in ga drgnemo na mizi z gumielastiko; ako popir od mize odtrgamo in mu bližamo prst, preskoči iz njega na prst s posebnim praskotom iskra 2 cm. dolga.

Razlaganje. Kedar elektrika skoz zrak preskakuje na druga telesa, opazujemo neko svetlobo, električno iskro imenovano, in čujemo praskot.

Ako obesimo na svilnato nit krogeljico iz bezgovega stržena in to nit privežemo na kako od zgorej zakrivljeno stojalo, dobimo napravo, katero imenujemo električno nihalo. (Glej pod.)

Poskus 4. Krogelji električnega nihala bližamo drgnjen steklen cilindar; ta jo privleče in potem odbije. Ako pa odbijani krogeljici bližamo drugo, privleče prva drugo in jo potem odbije; prva je torej sprejela elektriko od cilindra in je postala sama električna.

Poskus 5. Ako bližamo drgnjenemu steklenemu cilindru zaporedoma ključ, roko, pečaten vosek, smolo, preskoči iskra na ključ in

roko, na pečaten vosek in na smolo pa ne.

Zakon. Elektrika prehaja rada na nekatera telesa, na druga pa ne.

Poskus 6. Ako bližamo ključ ali roko, kamor je preskočila električna iskra, električnemu nihalu, se ne pokaže ne ključ ne roka električna.

Razlaganje. Elektrika, ki je preskočila na ključ ali na roko, se je hitro razširila po teh telesih in zgubila v zemljo.

Telesa, katera rada sprejemajo elektriko, jo hitro po sebi razširjajo in hitro drugim oddajajo, imenujemo dobre električne prevodnike, druge pa, ki tega ne storé, slabe prevodnike.

Najboljši prevodniki elektrike so kovine. Tudi kapljine, vodna para, telo človeško in živalsko, neposušene rastline, oglje, mokri zrak so izvrstni prevodniki. Slabo pa prevajajo elektriko: smola, steklo, svila, suhi zrak.

Kedar hočemo, da elektrika ostane na dobrem prevodniku, moramo ga obdati samó sè slabimi prevodniki, ali kakor rečemo, moramo ga osamiti; slabe prevodnike, katere osamljajo druga telesa, imenujemo samila, tudi osebila (isolatorje).

Vaje.

Zakaj obešamo električno nihalo na svilnato nit? — Kaj bi se zgodilo, ko bi ga obesili na kovinski drat? — Zakaj se električni poskusi ne

iztečejo po godu v vlažni sobi, zakaj boljše v topli in suhi sobi ali blizu zakurjene peči? — Ali bi bili lahko iznašli elektriko, ko bi bil tudi suh zrak dober prevodnik elektrike? — Kaj moraš storiti s telesom, da ostane na njem elektrika? —

Nasprotni elektriki.

Poskus 7. Ako bližamo drgnjen steklen cilindar krogličici na električnem nihalu, jo cilindar privlači in potem hitro odbije, in odbija jo celi čas, dokler jej bližamo cilindar.

Razlaganje. Krogličica je sprejela od električnega cilindra elektrike, ko je prišla ž njim v dotiko. Elektriko, katero dobivamo iz stekla, imenujemo stekleno (pozitivno) elektriko.

Poskus 8. Prejšnji poskus ponavljajmo samó, da vzamemo namesto steklenega cilindra pečaten vosek. V tem slučaju opazujemo isto.

Elektriko, katero vzbujamo z drgnjenjem pečatnega voska ali smole, imenujemo smolno (negativno) elektriko.

Zakon. Istoimenasti elektriki se odbijate.

Poskus 9. Oddajmo krogličici na električnem nihalu steklene elektrike in bližajmo jej potem drgnjen pečaten vosek; ta potegne strženovo krogličico k sebi.

Zakon. Raznoimenasti elektriki se privlačite.

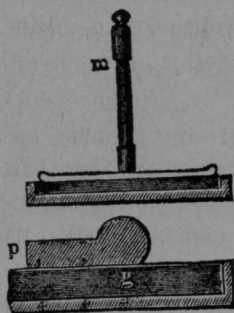
Elektrofor.

Elektrofor moremo takó-le samí narediti, kakor piše dr. Frisch v svoji knjigi „Die physikalische Technik“. Skledico naredé navadno od lesá ali od pleha; v prvem slučaju pribijejo okrog lepo okroglice in suhe ploče od trdnega lesa (okoli $\frac{1}{2}$ palca debele) lesen rob, kateri sega okoli 6 ali 9 milimetrov čez dno, in oblepijo vse na vse strani sè stanijolom ali zlato peno. Lesu škoduje posebno vlažnost; zoper to ga pa moreš zavarovati s presušenjem in namazanjem z vročim oljnatim pokostom (firnežem); pri tem se les malo vrže, zato ga poravnaj še jedenkrat sè skoblom in ga prevleci spet s pokostom. Pogačo vlij iz 5 delov šelaka, 1 dela terpentina in 1 dela voska.

Za tajanje vzemi novo glinasto posodo ali tudi medno ponvo, in stajaj najpred terpentin in vosek nad zmernim, krog in krog enakim ognjem; še le potem pridevaj pridno mešaje polagoma šelak pri hujšem ognji, čakaj pa zmerom toliko časa, da pridjano postane vsaj, kakor kaša, mehko. Pred vlivanjem ogrej nekoliko skledico, jo postavi vodoravno in naliž jo ravno do vrha. Ako se kje pokažejo mehurčki, jih lahko odpraviš, ako držiš nad njimi razbeljeno železo, ali pa, ako jih odrežeš z ostrim nožem.

Taki elektrofori dobé radi s časom razpoke; vendar jih popraviš, ako obesiš 1 palec nad pogačo železen pleh, ki je večji od skledice, in na njega deneš žareče oglje. Samó pazi, da na pogačo ne pride pepel.

Velikost elektrofora je okrog 3 do 5 decimetrov v premeru. Pokrovec mora manjši biti od pogače, takó, da gleda pogača na vsako stran vsaj za en palec izpod njega. Narediš ga lahko iz prav suhega lesa, katerega krog in krog prevlečeš sè stanjolom. Namesto steklenega roča tudi lahko pritrdiš tri svilnate vervce, da ga moreš osamljenega vzdigniti od pogače.

Kositernata skledica je napolnjena sè smolno pogačo, katera je po vrhu kolikor mogoče gladka. Na pogači stoji plehnat pokrovec, ki ima v sredi stekleni roč *m* (glej pod.).

Poskus 10. Tepimo pogačo z lisičjim repom ali z mačjo kožo in postavimo na njo pokrovec. Ako se dotaknemo z jedno roko pokrovca, katerega z drugo od pogače vzdignemo, preskoči iz njega električna iskra na približan prst.

Poskus 11. Postavimo še jedenkrat na tepeno pogačo pokrovec, dotaknimo se ga z jedno roko, potem ga pa bližajmo kroglici električnega nihala; pokrovec jo privlači in odbija. Drgnjen steklen cilindar jo pa tudi odbija.

Elektrika na pokrovcu je pozitivna

Poskus 12. Postavimo spet pokrovec na tepeno pogačo, in vzdignimo ga proč, ne da bi se ga dotaknili s prstom; iz njega ne skoči nobedna iskra na bližan prst.

Razlaganje. Kakor nahajamo v železu obojna magnetizma (glej gori o razdelbi magnetizmov), tako ste v telesih tudi obojni elektriki, kateri se jedna drugo vežete, da se ne more nobedna na vnenjost z učinki razodevati. Ako tepemo smolno pogačo z lisičjim repom, postane negativno električna. Kakor hitro postavimo pokrovec na pogačo, privlači njena negativna elektrika pozitivno v pokrovcu, negativno pokrovca pa odbija; ta gre skoz roko v zemljo, ako se pokrovca s prstom dotaknemo, pozitivna pa ostane na pokrovcu, ker jo veže negativna elektrika pogače. Kedar pa vzdignemo pokrovec od pogače proč, nij pozitivna elektrika na nič vezana, zato preskoči v podobi iskre na bližani prst. — Ako se poprej ne dotaknemo pokrovca s prstom, ko ga potem vzdignemo od pogače, se spet obe elektriki pokrovca združite, in pokrovec se ne kaže proti vnenjosti električen.

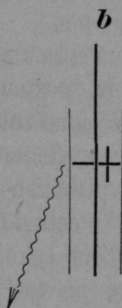
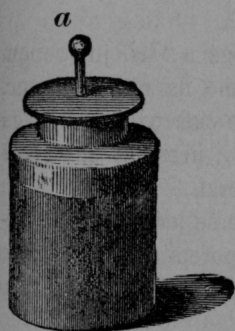
Zakon. Ako bližamo dober prevodnik elektrike električnemu telesu, postane na približanem kraji raznoimenasto in na drugem istoimenasto električen.

To prikazen imenujemo razdelbo elektrik.

Kedar bližamo prst n. pr. pozitivno električnemu telesu, postane v njem po razdelbi elektrika, in sicer na bližanem konci negativna; ta se hoče s pozitivno na telesu združiti, in to se zgodi, kedar se pokaže iskra.

Lejdenska ali Kleistova steklenica

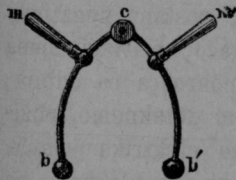
je navadna steklenica (glej pod.), kakoršne imamo za vkuhanje sadja v sladkor; ona je od zunaj in od znotraj do treh četrтин svoje visokosti oblepljena sè stanjolom. Vrat je zamašen s čepom od plute ali od lesa; skoz tega gre kovinska šibica, ki nosi na svojem gornjem koncu medno krogeljico, na spodnjem pa verižico, ki se more vsakako dotikati dna posode.

Poskus 13. Vzemi tako steklenico v roko in pusti, da preskoči več isker iz pokrovca elektroforovega na krogeljico steklenice; ako potem steklenico v jedni roki obdržiš, drugo pa bližajš njeni krogeljici, dobiš udarec, katerega hudo čutiš; in sicer huje, ako pustiš več isker preskočiti iz pokrovca na krogeljico.

Razlaganje. Pozitivna elektrika prehaja iz pokrovca in se razširja po znotranjem stanjolovem oblogu; ta razdeli elektriko v vnenjem oblogu, in sicer uhaja pozitivna skoz roko v zemljo, pozitivna in negativna obeh oblogov se pa privlačite do stekla (glej pod. *b*, kjer sta obloga zaradi jasnosti od stekla proč risana). Na ta način pa postane prostor na znotranjem oblogu za novo elektriko, vsled česar steklenica mnogo elektrike nabrati more. Na znotranjem in vnenjem oblogu ste obojni elektriki, kterima steklo brani, da se ne zvežete. V tistem trenutku pa, kedar zvežemo oba obloga z dobrim prevodnikom, n. pr. z rokama, se združite obe elektriki.

Steklenico moremo vendar tudi izprazniti, da nam ni treba samim občutiti udarca, če se poslužimo izpraznovalca (glej pod.), ki je iz medí in previden sè steklenima ročema *m m'*. Ako se dotaknemo z jedno gumbo *b* vnenjega obloga, drugo *b'* pa bližamo krogeljici steklenice, preskoči na to živa iskra.

Huda ura in strelovodi.

Amerikanec Franklin je leta 1752 spustil med hudo uro navadnega papirnatega zmaja (lintverna) v zrak; na vrhu zmaja je pil prirosten kovinsk drat, spodej na vrvcu je pa visel ključ. Ko je čez nekoliko časa bližal ključu prst, je iz njega preskočila iskra. Ta prikazen je še mnogo bolj živa, če se vplete tanek drat v vrvcu.

Na ta način so se prepričali, da so oblaki in zrak električni, in sicer nekateri pozitivno, drugi negativno električni.

Blisk in grom. Kedar preskočujejo električne iskre iz oblaka na oblak ali pa na zemljo, pravimo, da se bliska. Kar je praskot pri preskoku električne iskre iz elektroforovega pokrovca, to je grom o hudi uri.

Blisk najraje trešči v stolpe, drevje, ostre vrhove i. t. d. in gre po tistih telesih, kateri ga bolje vodijo. Slabe prevodnike razdrobi, zažiga, dobre pa včasih takó ogreje, da se raztopé ali tudi razpršé i. t. d.

Poslopja, barke in druge povišane predmete zavarujejo sè strelovodi, katere je izumil Amerikanec Franklin in z njim istočasno tudi slavni Čeh prokop Diviš, kateri je 15. junija leta 1754 postavil svoj strelovod blizo svojega farovža v Znojmu (Znaim).

Deli strelovoda so:

1) Visok železen drog, kateri ima na zgornjem koncu pozlačeno ost iz bakra. 2) Odvod t. j. debel drat iz železa ali boljé iz bakra, ker ne erjavi; ta je napeljan zunaj poslopja doli v zemljo na kak moker kraj n. pr. v vodnjak.

Kedar trešči v strelovod, gre elektrika po železnem drogu in odvodu v zemljo, kjer se zgubi. Jeden strelovod pa zavaruje samo malo okrožje, čegar premer je po priliki dvakrat daljši od droga. Na velika poslopja postavijo torej več drogov.

Varnostne naredbe. Da se zavarujemo pred treskom, si zapomnimo kot glavni zakon: „Ogibaj se dobrim prevodnikom med hudo uro in misli na to, da nijsi najvišja stvar v večjem okrožji.“

V stanovanji ne stoj blizo stvari iz kovin in ne pri oknu. Boljše je, da imamo odprta okna, ker se drugače, ako v sobó trešči, nepoškodovane osebe zadušiti morejo. Dim in saje prevajajo elektriko dobro, zato se o hudi uri ogibaj dimnikom in bolje je, ako ne kuriš.

Prav nevarna so posamezno stoječa drevesa ali gojzdiči na prostem polji; zato ne išči zavetja pred viharjem in dežjem pod njimi. Bolje je, ako stojiš blizo visokega drevesa, vendar vsaj 7 m. proč od njegovih najdaljših vej. Ravno takó je nevarno, ako se skrivaš med hudo uro pod kupe žita ali vstavljaš pri vodah. Pa ogibaj se tudi prostim planjavam brez drevja, ker si, kot najvišja stvar, najbliže hudournemu oblaku.

Pri zbiranju te tvarine za višjo stopnjo ljudske šole nas je vodila misel: „Blisk in grom je jako navadna prikazen, katere ne moremo prezirati v ljudskejši šoli. Naša naloga je torej, da to prikazen osvetljimo; za kar je treba o sledečem govoriti: Električni privlačnosti, električni iskri, o prevodnikih elektrike, o hudi uri in o varnostnih naredbah zoper to. Da predočimo jake učinke elektrike in še bolj njeno podobnost z bliskom, smo pridjali še popis elektrofora in Lejdenske steklenice, nekatere poskuse ž njima in ono, kar potrebujemo, da ju razumemo. Električnega kolovrata ne navajamo, ker se nam zdi za ljudsko šolo predrag; elektrofor pa more učitelj sam narediti, kakor lahko v prejšnjem bereš. Vse drugo o elektriki smo izpustili, ker nima nobednega praktičnega pomena, akoravno mladino more jako razveseljevati.

Za srednjo stopnjo zahteva naš načrt: „Osnovne električne prikazni, huda ura in varnostne naredbe proti njej.“ Temu zadostujejo prvi štiri poskusi in kar je povedanega o hudi uri in o varnostnih naredbah proti njej. Že večkrat navedeni ministerski ukaz vendar ne omeni teh prikazni za srednjo stopnjo, akoravno se mnogokrat povračajo. Besede dr. Netoliczka pa: „Der Schüler hat, ehe ihm ein eigenes Büchlein über Naturlehre in die Hand gegeben wird, die elektrische Natur der Gewitter kennen gelernt. Bei dieser Gelegenheit musste der Lehrer bereits über einige elektrische Grunderscheinungen, über gute und schlechte Elektrizitätsleiter, das Ueberspringen der Funken zu guten Leitern u. a. erwähnen“ govore za načrt. Akoravno bi nam navajanje te prikazni (bliska in groma) brez razlaganja na srednji stopnji najljubše bilo, prepustimo vendar razsodbo vsakemu samemu.

(Dalje prih.)

Slovnica v „Začetnici“ in „Drugem berilu“.

(Dalje.)

Da si je glagol tako važno besedno pleme, mu je vendar v obravnavi jako skromen prostorček odmerjen, tako se tudi v skrčenosti vidno odlikuje obravnava glavnih časov, tvorna ali terpna oblika. Velelni naklon se priučuje samo v drugi osebi ed. števila na zgledih: delaj, beri, uči — brez kaknega pojasnila, brez ločila, le pravilo sledi: Velevník naznanja, da se kaj veleva, prepoveduje, opominja.

Kje pa so v zgledih: delaj, beri, uči zaznamovani posamezni deli, katere pravilo zastopa?

Dvojine in množine velevnega naklona se tukaj pisatelju ni zdelo potrebno navesti; pač pa zahteva nekoliko nižje v 64. nalogi, da naj otroci povedó v katerem naklonu je: Stradajte! Upajmo! itd.

Kako naj se imenuje tak poduk? kakošen mu bode uspeh? —

Enaka obravnava je ostalim naklonom.

Pridevnik, da si se je že skozi in skozi blizu poldrugo leto rabil v stavkih, je bil do sedaj vendar še nepopolnoma nepoznan; na str. 159 je sicer navedena izpeljava, in na str. 162 sestava pridevnikov; o spoznavi (ktere besede so pridevniki; kaj zaznamujejo) in o njih rabi o stavkovej sestavi (kako se vjema sè samostalnikom v spolu, številu — sklonu) še vendar ni bilo govora. V stavkih pa se je vendar rabil v vseh teh menjavah. Po mojem mnenji se je glagolu in pridevniku odmeril veliko premajhen prostor. Vse tri stopnje pridevnikov se obravnavajo ob enem.

Tù se eno pravilo glasi: „Prva stopnja kaže lastnost kake osebe ali reči brez primerjave z drugo.“

To pravilo (če se tudi po drugih slovnicaх podobno glasi), se mi ne zdi popolnoma veljavno, ker prva stopnja tudi takrat lahko stoji, kadar se lastnost dveh oseb ali reči med saboj primerja n. pr. Sestra je pridna ko (kot, kakor) mati. Jelka je visoka kot (ko, kakor) smereka. Ako se more od sestre reči, da ima lastnost v tej meri kakor mati, tak mislim, da se je ta njena lastnost z materino primerjati morala itd.

V pravilu: Tretja stopnja se obrazi . . . bi bilo besedici naj pridjati tudi nar; tako tudi spodaj: najbolj naj bi se pristavilo: narbolj (tudi naj bolj, nar bolj), ker se oboje pravilno rabiti smé.

Pri opombi: Kadar se dve reči primerjate, rabite se besedici nego in ko (kot) — tù bi bilo še pridjati „kakor, od“ kar se od prejšnjih gotovo ne rabi redkejšé.

V 68. nalogi se veleva, da naj se stopnjujejo pridevniki: slab, moder . . . ubogljiv . . . učen, rudeč, — Mislim, da bi bilo tukaj prav potrebno, navesti nekaj zgledov za vsak posamezni slučaj in končno tudi pravilo ali izjeme jasno in določno zaznamovati. To bi stvari mnogo več koristilo, kakor nekateri drugi spredaj že omenjeni paragrafi. (Dalje prih.)

Zemljepisje in zgodovina v ljudskeji šoli.

(Dalje cf. 1. 2. t. 1.).

137. b. v. razkazuje in tolmači otrokom razna bivališča: „Mesta, terge, vasi“. Otroci se po takih vajah napeljujejo, da vedo imenovati bivališča. Se vé, da učenik razliko bivališč še dalje lahko izpeljuje, in pove bistven razloček raznih bivališč; ta razloček ni vselej v velikosti kraja, številu prebivalcev; saj vemo, da je več vasi lepših in večih, kakor so tergi, nekatera imajo tudi več prebivalcev, kakor manjša mesta. Morda bi ne bilo odveč, ko bi učitelj otrokom tudi povedal, zakaj da ljudje skupaj bivajo in zakaj so na gotovih krajih od nekdanj mesta bila, kakor n. pr. 143. b. v. o „Celji“ govori.

Potem, ko so otroci razločevali bivališča, naj spoznavajo še človeške stanove b. v. 138. „Stanovi“. Navadno ločimo troje poglavitnih stanov, 1) stan, ki skerbi za telesne potrebe, ki vse preredi, oblači in jim bivališča napravlja: hraneč stan (Nährstand); semkaj spadajo kmetovalci, obertniki vsake baže in tergovci; 2) stan, ki druge poučuje, ki tedaj skerbi za idealno, za versko življenje, to so svečeniki in učitelji, poučiven stan (Lehrstand); 3) stan, ki varuje in brani druge stanove, tem prištevamo uradnike in vojake. V našem berilu je na kratko povedano, kaj dela vsak stan, n. pr. kaj delajo kmetje, kaj obertniki, kaj tergovci i. t. d.

139. b. v. „Občina“. Ko so otroci spoznali bivališča, naštevajo stanove, je pač prav umestno, da se jim razloži, kaj je občina (srenja), katere dobrote uživajo občani, in kakšne dolžnosti imajo do občine. Otrokom se tudi lahko pove, da naj varujejo srenjske naprave, ker se ustanove sè srenjskim premoženjem, zato so pa srenjski davki in nakladi. Konečno je tu govorjeno od farne občine ali fare, kateri je predstojnik gospod župnik, ki je duhovska gosposka v svojem kraju.

Vprašanja na konci berila drobno tiskana nam povedo, kako naj n. pr. učitelj razklada to berilo.

Za „Občino“ pride pa večja občina „Okraj“ (140. b. v.) na versto. Po Štajarskem volijo občine tudi v „okrajne zastope“ (Bezirks-Vertretungen), teh na Kranjskem nimamo. Zato se nam prav umesten vidi zadnji stavek: „Okrajna glavarstva . . . so cesarsko kraljeva“.

Pridejo pa na konci berila vprašanja, ki so kakor navadno drobno tiskana. Omenimo le 3. vprašanja: ali je J. od naše domačije proti jugu, severju, vzhodu ali zahodu? Omenil sem uže, razpravlja je 109. b. v. „Strani neba“, kako važen je pouk o orientovanji in kako naj učenik to razpravlja. Ako je otroke pridno vabil v orientovanji, odgovarjali mu bodo tudi na taka vprašanja, kakor se stavijo pod 7. točko. Proti kateri strani sveta teko (reke, potoki) v našem kraju.

Iz „Okraja“ pristopimo v „Deželo“ 141. b. v. Razlaga se tukaj pojem „Materina dežela“. Iz dežele pa pristopimo v našo širjo domovino, v avstrijsko cesarstvo. Vprašanja spodaj postavljena kažejo nekoliko, kako ima učenik to vajo razpravljati. Avstrijske kronovine se prihranjujejo — tako si mislimo — za III. berilo. Tukaj se ima razpravljati najprej domača dežela (ožja domovina), potem pridejo na versto druge kronovine, in ravno v tem vtesnjeni berilnih vaj vidimo pedagogisko izurjenost, ki ve za vsako stopinjo odbrati najbolj potrebno, ki polagoma postopa, nobene poti ne preskoči, ne pušča za seboj presledkov, kateri bi se imeli pozneje dopolniti i. t. d.

Poudarjali smo, vse ob svojem času; vzemimo pa vendar še enkrat 139., 140. in 141. ber. vajo v misel, kako lepa prilika se učitelju tukaj ponuja, da položi podlago prihodnjemu pouku, kako se mu tukaj, tako

rekoč s perstom kaže, kako naj postopa. Ali veste, kako bode spreten učitelj tukaj postopal? Vidite tako-le: Otrokom bode najprej narisal na tablo domačo vas. — Poznam učitelja, ki si je pri davkariji izposodil mapo in si potem narisal domačo vas z vertovi, njivami, travniki in gozdi. Kaj ne, ta je znal nazorno poučevati! Za občino pride na versto okraj? Tukaj se uže odpre širji svet učeniku in učencu. Okrajni šolski nadzorniki naj bi prigovarjali učiteljem, da bi kdo izmed njih sestavil karto okraja, to bi si potem prerisali tudi učitelji, ki se niso vadili tako obširno risanja. — V deželi je več okrajev. — Zemljevid „Kranjskega“ imamo, se ve da spretni učitelji niso zadovoljni samo s tem, da razobe-sijo učencem zemljevid, marveč skerbé, da učenci sami narisajo deželne meje, meje okrajnih poglavarstev, v katere potem narisajo sedeže okraj-nih poglavarstev; po nekaterih šolah si pa učitelji sami sestavljajo zemljevide z gorami in rekami. Kako plodonosno je tako poučevanje, koliko časa si učenik prihrani, ako more ali hoče tako nazorno poučevati v zemljepisji, trud pri risanju je le enkrat, a korist od tega je leta in leta.

142. b. v. „Popotnik“ je pesen, ki opeva milobo domačega okraja. — Tudi drugej je prijetno, tudi drugej solnce sije, cveto cvetličice, šume bučelice, ali doma je vse lepše, zakaj, nam povedo zadnje 3 verste v 2. odstavku: „povsod drugač se govori; jaz tujc nikogar ne poznam in sred ljudi povsod sem sam“. Uči se tedaj jezika ljudi, med katerim živiš, bi rekli lahko otožnemu pesniku. — Toda očitali mi boste, ali si brez serca in nimaš ljubezen do maternega jezika? Kaj bi ga ne imel? Ali če bom videl, da mi je živeti med ljudmi, ki ne govore mojega jezika, učil se bom jaz njihovega, in ne bom zahteval, da bi se drugi zarad mene učili, kakor to zahtevajo nekateri tuji med nami. — Sicer je čut do domovine, do materinega jezika vsakemu prirojen, in pevec je hotel v tej pesni le pokazati, da se čuvstvo do domovine, do maternega jezika najbolj zbudi tačas, ko človek zapušča domač kraj in se na tuje seli; to pristavljam, da me nihče ne bode napačno razumel.

143. b. v. „Celje“, za časa Rimljanov „Celeja“, je krajepisna čertica. Pred vsem rečem, da je prav kraj za popisovanje odbran, in drugič da je spisovanje izgledno speljano. — Celje je namreč v zgodovini važno mesto — v starem in srednjem veku, njegova lega na južno-vzhodnem konci savinske doline, kjer se Voglajna izliva v Savinjo, vabilo je od nekdaj ljudi k naselovanju; mesto ni ravno veliko, a zanimivo.

Poglejmo si sedaj, kako je opisano celjsko mesto. Najprej popis govori o legi kraja in številu prebivalcev, potem našteva uradnije, učilnice, javne naprave in tovarne. — Nastevši te stvari, omeni cerkvene uredbe, cerkva v tem kraju in celjskega patrona sv. Maksimilijana.

Sedaj pa pride zgodovina celjskega mesta v starem in srednjem veku. Celjski grofje so imeli tudi na Kranjskem svoja posestva, zgodo-

vina te rodovine zanimiva tudi zgodovinarje Kranjskega. V pesnih se je uže opevala krutost in nasilstvo teh Celjskih grofov; na svetu pa je vse minljivo, pristavlja pisatelj na koncu tega spisa. (Dalje prih.)

Dopisi in novice.

Na Dunaji je bilo preteklo leto 126 javnih šol, katere vzdržuje občina, izvzemši vadnic pri preparandijah. Med temi je 28 meščanskih šol (14 za dečke, a 14 za deklice) in 28 ljudskih šol, 46 za dčk. in 49 za dklč. in 3 za oba spola. — V predprešlem letu je bilo 88 ljudskih šol (42 za dčk. in 43 za dklč. in 3 za oba spola), priraslo je tedaj novih 10 (4 za dčk. in 6 za dklč.) — Za šolske zgrade in prezidanja je mesto potrošilo 1.138.686 gl. Privatnih šol je bilo preteklo leto 31 pravom javnosti in 22 brez tega. Skupaj 53. Od prejšnjega leta se je broj zmanjšal za 4. S šolsko dolžnostjo je bilo otrok 66.206 (33.397 dčk. in 32.809 dklč.). Število se je zmanjšalo od prejšnjega leta za 134, a to pri ženski mladini, ker se je namreč broj dečkov povečal za 351, a deklic pomanjšal za 485. V šolo hodijo v jednih krajih bolj v drugih manj pridno, to pa zavisi od mnogih okoliščin od roditeljev in od učiteljev. (Morda tudi, kakor povsod, od premoženja prebivalstva, Ur.) To pa posebno zadeva dekliče. Tudi se opazuje pri dečkih, da šolo opuščajo, ker najdejo zaslužka po raznih tovarnah, in stariši sami, da morejo otroke iz šole izvaditi, selé se iz mestnega okraja v okraj, a tega ne naznanjajo točno.

Učiteljstva je bilo pri naimenovanih šolah: 848 učiteljev, 354 učiteljic, 149 obertnih učiteljic, 146 veroučiteljev. Neosposobljenih učiteljev je bilo 8. — O učiteljicah pravi izverstje, da so ženska učiteljšča zelo obiskovana, da se med prosilkami lahko odbira, z druge strani je pa tudi žalostno, da morajo učiteljice tudi z dobrim spričalom leta in leta čakati na službo. Okrajni šolski svet se boji nekacega proletariata pri učiteljicah. Z začetkom novega leta je bilo 14 učiteljic, ki so bile uže prejšnja leta začasno v službi, letos večidel brez službe, še več jih je priraslo iz učiteljšče, namreč 114 učiteljic, ki so prosile začasno biti umeščene. Kako malo jih je bilo umeščenih! Ob letu jih zopet pride več z odličnimi spričali. — Privatne učiteljice ne morejo postati, ker se na preparandiji ne uče reči, ki se od privatnih zahtevajo. Hoditi na selske šole, kjer bi bile same sebi prepuščene, mnogim ne kaže, imajo na Dunaji stariše, pri katerih stanujejo, in ta okoliščina če pokazati, da so se učile vednosti, od katerih ne morejo živeti. A to spravi človeka v nejevoljo s svojim stanom Nadalje je bilo tam 12 varovališč, otrojih vertov 25, pri nekaterih so bile tudi privatne šole. Ljudske in meščanske šole Dunajskega mesta stanejo mestu 2 milj. gl., razven tega vzdržuje še gimnazije, realke in obertnijske šole. Tukaj se pa ne uštevajo šole nekaterih predkrajev, v katerih stanuje do 40.000 ljudi!

Knez Al. Liechtenstein o sedanjem šolstvu. III. Tretja napačnost pri novem šolstvu mi je ona, vsled katere se narodnim pravicam ne ustreza, kar je veliko krivo nemirom in preprirom med avstrijskimi narodi. Deželni sl. svēt ima vse šolstvo v posameznih deželah v svoji oblasti. Zatorej bi uže postava sama bila morala skerbeti v deželah, kjer prebivata po dva naroda, za to da nebi mogel deželni šolski svēt svoje oblasti zlorabiti jednej narodnosti v korist, drugej pa na kvar. Žali Bog, za to se ni skerbelo in torej vidimo mnogo krivic prihajati na dan. Na Češkem na primer šteje deželni šolski svet samo

5 Čehov, a 17 Nemcev, to pa takšnih, ki veljajo kot najstrastnejši strankarji in vodje nemško-liberalne stranke. To se je kmalu tudi prikazalo na svetlo. Za nemško deco so v vsakem kotu stavili šole, množili razreda, med tem ko so pri češkem prebivalstvu povsod ovire delali. L. 1877 je ovi deželni šolski svet za nemške šole iz deželne blagajnice posodil 195.000 gl., za češke pa samo 29.000 gl., čeravno je Čehov v deželi 5krat več, kakor pa Nemcev. Vsled takšnega strankarskega samovoljstva imajo sedaj Čehi 600 učilnic in 1000 razredov v primeri do Nemcev premalo.

Jednake krivice godijo se tudi Slovencem. Ob nemškeji meji želijo Slovenci sami, naj bi se v šolah učilo nekaj nemški, ker je znanje tega jezika ondi potrebno. Toda ovo potrebo uporabljajo sedaj v tako brezpametno in posilno ponemčevanje, da se Slovenci po vsej pravici pritožujejo. Kajti le pomislimo sledeče: Novih učiteljev dobivajo Slovenci iz učiteljskih pripravnišč v Mariboru in Ljubljani. Toda v teh šolah je učni jezik nemščina. Prihodnji učitelji se tedaj niti materinščine ne morejo pravilno naučiti, niti se njej privaditi, da bi potem uspešno poučevali. Noveji čas imajo v Gradci, na nemškem učiteljski učiteljice, nemških deklet, katerim dajejo 2 uri na teden nekaj slovenskih besed naučiti se, da jih potem k slovenskim otrokom potisnejo, akoravno se tem ženskam o slovenskem podučnem jeziku nikoli še prav sanjalo ni. Ob nemškeji meji je v 1razrednih šolah slovenskih uže v pol letu nemščina predpisan predmet, ko s tem vendar druga ne dosežejo, nego da otroke motijo in zadržujejo v prvem najpotrebnejšem poučevanju. Nemški narod, kojemu prištet biti sem jaz ravno tako ponosen, kateri bodi izmed tukajšnjih nemških gospodov, je v Avstriji številen in močen dovolj, da zamore miroljubnim slovanskim sodržavljanom pravičen biti (Dobro, na desnici). Nam res ni treba sebe pomnoževati in krepiti z ponemčenjem drugih narodov, ko bi to še mogoče bilo. Ali to sedaj niti mogoče ni. Sedanji ponemčevalci so se za 1000 let prepozno zglasili. Slovanski narodi probudili so se k novemu življenju; oni nam stojijo nasproti preroreni, živahni in mladostni (Dobro, na desnici). Ako so se Nemci leži probudili k novemu življenju, ker niso imeli toliko opovir premagati, zato ne smejo nikakor zavidati, če se tudi sosedni narodi preroditi želijo, kar se bo čeravno težeje, počasniše, a vendar jednako gotovo zgodilo (Dobro, na desnici). Zato poudarjam, da se imajo in bodo tudi Slovencem narodne pravice v šoli priznale (Dobro, izvrstno, na desnici).

»Slov. Gosp.«

Iz seje c. k. dež. šol. sveta dne 28. maja t. l.

Razsoja se v rekurzu kranjskega deželnega odbora zoper razsodbo c. k. okrajnega šl. sveta, ki se tiče nagrade, katero bi imel normalni šolski za klad na leto plačati katehetu na štirirazredni šoli za poučevanje v kerščanskem nauku.

Za poučevanje v verouku na 4razredni šoli v nekodi se dovoli na podlagi obravnav na leto nagrade 100 gold., in c. k. okrajni šolski svet dobi nalog, razpisati obravnavo zastran nagrade, oziroma v tem razsoditi.

Po nasvetu c. k. okrajnega šolskega sveta pregleda se predsedniku krajnega šolskega sveta redarska kazen.

Zastran razširjenja ljudske šole v dvorazredno napotuje se dotično pismo kranjskemu deželnemu odboru z nasvetom, da priterdi v razširjenje te šole v dvorazredno s prihodnjim šolskim letom.

O prošnji profesorjeve vdove, da se ji pusti milostni dar kakor dosihmal za sé in za hčere, se bode na višje mesto poročalo.

Štirje učitelji se imenujejo stalnimi.

Vzame se na znanje poročilo c. k. dež. šl. nadzornika ljudskim šolam o nadzorovanji nekaterih šol; dotičnemu c. k. okraj. šl. svētu se potrebno odkaze.

Razrešilo se je več rekurzov zoper kaznilne razsodbe zarad šolskih zamud; reševale so se prošnje za nagrado in denarno pripomoč.

0 skupščini mestnih učiteljev 24. m. m. poročamo danes le toliko, da je bila poglobitna točka dnevnega reda, namreč pisava v »slov.-nemškem in v slovenskem Abecedniku«, spis. mestna učitelja A. Žumer in A. Razinger, z veliko večino (20 zoper 10 glasov) odobrena, in da se boče slov.-nemški Abecednik po mestnih šolah upeljal, kakor berž boče od višje šolske oblasti dovoljeno. G. Žumer je razdelil navod te pisave v zboru in g. Razinger je v zboru na šolski tabli razkladal pisavo, izpeljeval čerke iz ravnih čert, pri vsakem potegljeji dokazoval, zakaj mora vse tako in ne drugače biti. Govorili so še g. g.: Belar, Žumer in Bahovec za to pisavo, ter razkladali, da se ta pisava ujema z vladnimi določili in sè sedanjim učnim čertežem. Posebno toplo je pa priporočal to pisavo g. Kronberger, profesor na m. in ž. učiteljšči, rekoč, da je bil on 14 let učitelj v malih šolah, in da se boljše metode pri poučevanji malih ne more misliti; mali učenec se more navaditi, da se strogo derži določenih oblik; tisto robato, kar se sedaj vidi na ti pisavi, se boče samo po sebi zgubilo. On bi zelo obžaloval, ko bi učitelji iz zavisti do svojih mlajših tovarišev to metodo zaverгли. Dobro in koristno se mora sprejeti. Ugovarjal tudi ni nihče drugi, kakor nadzornik in učitelj na vadnici g. Jan. Eppich, ki je poslednjič nasvetoval, naj se za sedaj »Abecednik« sprejme, a pri drugi izdaji naj se opusti ta robata pisava. Ta predlog je bil zaveržen z dvema tretjinama glasov, kakor uže omenjeno.

Pričakujemo tedaj, da se stvar hitro razreši, kajti uže je minulo leto, kar je skupščina sklenila upeljati »Ž. in R. Abecednik«; in vendar se še sedaj prepiramo, ali je stvar dobra ali ne? (Pisavo cf. »Prilogo«; navod za njo **pozneje**.)

Dvestoletnica vstanove keršč. šolskih bratov 24. junija 1880. Red šolskih bratov stopa ravno sedaj v tretje stoletje svojega obstoja in nam je živa priča tega, da je katoliška cerkev vedno skerbela za pouk mladine, posebno pa za otroke rokodelcev in ubogih. Kaže nam pa tudi, koliko da posamezen premore z molitvijo, sè zgledom, z besedo in neutrudljivo gorečnostjo ter tako postane blagoslov za stoletja ubogi mladini. Kaj so proti temu zavodi »Basedova, Pestalozzija«, katere imamo za prve zvezde na pedagogičkem obnebj.

Delo častitljivega Jan. Kerst. de Lasalle je uže staro 200 let, brezštevila otrokom naklanja dobroto kerščanske izreje, in dasi ga po nekaterih deželah živo sovražijo in z okrutno silo preganjajo, vendar boče tam še dolgo obstalo.

Poglejmo si tega zanimivega moža, ki je ta red v življenje vzbudil, nekoliko bolj na drobno.

Jan. Kerst de Lasalles je bil rojen l. 1651 v Rheims. Postal je mašnik, doktor bogoslovja in korar na stolni cerkvi svojega rojstnega kraja. Njegovo blago serce, polno ljubezni do Boga in do bližnjega, imelo je usmiljenje z ljudstvom. Breve papeža Benedikta XIII., v katerem se poterjuje njegov red, glasi se: Ko je on ginjenega serca premišljeval brezštevila zlegov, ki izvirajo iz nevednosti, tega vira vse revščine, posebno pa pri tistih, ki zastran svoje revščine ali zastran rokotvora, od katerega žive, niso samo neuki v vseh človeških vednostih, marveč tudi, kar se mora še bolj obžalovati, ne znajo najpotrebnejših naukov sv. vere, tako je tedaj on k časti Božji in korist revežem, priderževaje si odobrenje apostolskega sedeža, pod varstvom deteta Jezusa in sv. Jožefa in mestu Rheims l. 1680 ustanovil zavod pod imenom: »Bratje ker-

ščanskih šol«, komur je poglobitni namen ta, da poučuje otroke, vzlasti revne, v vsem, kar jim je treba, da dobro in kerščansko žive; navduševati ima brate gorečnost, izgojevatii mladino po kerščanski veri.

Častitljiv služabnik božji je hotel, da se tisti, katere mu pošilja božja previdnost za pomočnike, v zavodu popolnoma versko udajo, t. j. vsega posvetnega znebé. On je vsim naprej svetil z junaškim zgledom, ne le, da je korarstvo ostavil, bogato očetovo premoženje med uboge razdelil, in se popolnoma podvergel pravilom in življenju, kakor je on to sestavil za svoje sodelavce, da je osebno v šoli poučeval, da ni zgubil poguma in serčnosti, ki so mu nevarnosti skoro neverjetno velike zoperstavile, ampak da je tudi obljubo storil, da noče odstopiti od svojega odgojilništva, tudi tačas ne, »ko bi od družbe ostali le trije in bi bili prisiljeni prosjačiti in živeti ob suhem kruhu.« Takega junaštva pa je bilo treba, ker ta novi, verski zavod so napadali od vseh strani. Pervi so bili tako imenovani učitelji pisanja, ki so se bali za svoj kruh, potem je bila stara navada pri šolskem poučevanju, posebno pa so bili Jansenisti, ki so prekrizevali vsa pota de Lasalle-ta, ki se je stanovito držal skale sv. Petra, vzbujali so mu preganjanje na vse strani. A on ni bil človek, katerega bi vstavljale na potu težave in zopernosti; namen mu je bil vedno jasno pred očmi, a ta je bil, vse storiti v božjo čast, v posvečevanje in izveličanje samega sebe in v kerščansko izrejo otrok.

Zares čudovito je, koliko raznih zavodov je ta kerščanski pedagog v življenje vzbudil. Razen navadnih ljudskih šol, vstanovil je tudi nedeljske šole za rokodelčice (tehniške nadaljevalnice), seminišča za šolske učitelje, odgojišča, neko versto obertskih šol in strahovalnico. Pri njegovi smrti (1719) je imel njegov red (institut) 27 hiš s 264 brati, ki so poučevali 9885 učencev.

De Lasalle-tove pedagogične knjige so neprecenljive vrednosti, on ima častno mesto med najboljšimi pedagogi. Njegova knjiga pod naslovom: »**Vodstvo kerščanskih šol**« je navdahnjena z visoko vnemo za učiteljski poklic, ter ima bogat zaklad praktičnih opomb in nasvetov, zajetih iz dušeslovja in lastne skušnje.

De Lasalle je prav za prav vstanovil ljudsko šolo, ker je ostro prepovedal latinščino, in je materni jezik postavil za splošno podlago šolskemu pouku.

V Parizu je otvoril prvo tehnično nedeljsko šolo in v St. Yon višjo obertno in realno šolo brez latinščine. On je ustanovil prva učiteljska izobraževališča in učiteljstvo v veljavo in čast povzdignil. Šole se dado le povzdigniti in zboljšati, ako se učitelji sebe zboljšajo. Vse postave in ukazi v zboljšanje ljudskih šol ne pomagajo, ako učitelji niso umnejši, pravnejši in bolj vneti za svoj poklic. Opiraje se na to resnico, je vstanovljal učiteljska izobraževališča, semenišča za mestne in selske učitelje in vadnice. Večkrat je rekel svojim gojencem: »Da svoje dolžnosti kot učitelji lože splonujete, združujte vselej z darom kreposti, tudi dar učenosti in zahvalite se Bogu za čast, ki vam jo skazuje s tem, da vas je izmed mnogo njih izvolil, ter postavil na čelo mnogobrojni družini, kateri ste vi očetje. Stan vas kliče, da delate za dušno zveličanje svojih gojencev, tedaj mora tudi vaša popolnost večja biti od navadne svetosti... Vi ste sodelavci Kristusu, z angeli varhi imate vzvišeno službo, da varujete duše ter jih izobražujete.« Mlade učitelje je svaril naslednjih napak. 1. Prevelike zgovornosti; 2. prevelike živahnosti ali nemirne gorečnosti; 3. lahkomiselnosti in raztresenosti; 4. nepoterpežljivosti, terdobe, jeze; 5. nejevolje; 6. enostranosti; 7. zaspanosti in zanikernosti; 8. maloserčnosti in slabosti; 9. utrujenja in nejevolje; 10. prevelike zaupljivosti in dobrikanja; 11. zbad-

ljivosti; 12. nestanovitnosti; 13. preobčutljivosti in sumničenja; 14. prevelike zamišljenosti; 15. zgube časa; 16. ošabnosti. (Dalje prih.)

Tisočletnica, odkar je papež Janez VIII. dovolil slovanski jezik za cerkveni, se ima letos obhajati po slovanskem svetu. Na Dunaji so peli 27. m. m. v cerkvi sv. Ane staro slovansko mašo; tudi drugod se ima obhajati ta spomin.

Iz šolskega okraja v Logatcu. Okrajna učiteljska skupščina bude 7. julija v Spodnjem Logatcu. Razen navadnih toček pride v razgovor še to-le: 1. Zakaj je učiteljstvu priporočati sloga in sosebno kolegialna vsкупna delavnost. (Poroč. učit. Levstik in Poženel.) 2. Telovadba v šolski sobi, prikazuje se praktično. (Poroč. učit. Bartel.) 3. Kateri uzroki še vedno opovirajo napredek sedanje šole, in kako naj bi se odstranili. (Poroč. učit. Kermavner in Klinar.) 4. Katere so kazni, ki najgotovješe ponovitev prestopkov zabranijo? (Poroč. učit. Božič in gđč. Zupan.) 5. Stvarna obravnava berila »Germovje« v II. berilu. (Poroč. učit. Kleč.)

— **V Litiji.** Letošnja okrajna učiteljska skupščina za Litijski okraj bude v Litiji v šolskem poslopju 19. julija ob 9. dopoldne. Razen navadnih pride še na versto 5 drugih toček: 1. Praktično razkazovanje z učenci 2. razreda v številjenji z desetinkami. (Poroč. učit. Pin.) 2. Kako naj se vzderžuje šolsko ustrahovanje (disciplina), in kako se izogiba učenik kaznovanja v šoli. (Srečka ob dnevu konference določi poročevalca.) 3. Kako se v šoli vspešno deluje v varstvo koristnih živali, posebno pa tičev? (Poroč. učit. Marija Stuhly.) 4. O važnosti zgodovinskega poduka v ljudski šoli, na kaj naj se učitelj pri takem poučevanju posebno upira. (Poroč. učit. J. Zajec.) 5. O pravopisu v ljudski šoli. (Poroč. A. Hoeger.)

Iz Černomlja. Okrajna učiteljska skupščina za ta okraj bude letos 8. julija v Černomlju. Poleg navadnih toček pride na versto: 1. Učitelji se pomenkovajo o tem, koliko so dosegli pri odgoji in pouku rabé postavne kazni; pevedó tudi, kaj se jim je večkrat pripetilo, ko so kazni izverševali, da so mogli marsičesar slišati, kar je njim veljavo jemalo in kazalo slabo spoštovanje postav. Kako bi se temu v okom prišlo? (Vsak učitelj naj o tem poroča in naj obznani najmanj 8 dni pred konferenco stalnemu odboru.) 2. Koliko morejo in koliko naj storé učiteljice na ljudskih šolah za povzdigo kmetijstva sploh a posebno pa za vertnarstvo in pridelovanje zelenjave ne le teoretično, marveč tudi praktično. (Poročajo učiteljice Arko, Vidic in Sorič.) 3. Metodičen poskus pri poučevanju v petji. (Poroča nadučitelj Schiller.) >Schlztg.<

Učitelji post. okraja imajo svojo letošnjo zborovanje v **Postojni** dné 7. jul. Mimo navadnih točk so na dnevnem redu naslednje: 1. Vpeljava kmet. pouka v lj. šole tega okr. na podlagi pism. izdelkov, ki so jih oddali gg. učitelji stalnemu odboru pri zadnjem uč. zborovanju (Sp. g. Rant). 2. Kako naj učitelj podučuje v pisanji, da dobé otroci prijetno pisavo? Sp. g. (Zaman). 3. Kako se vspešno obdeljuje risanje v ljudskeji šoli po Grand. predlogah a) na spodnej, b) na srednej in c) na zgornej stopinji? (Sp. g. Math. Hiti). 4. Ali se more pismeno računanje vspešno poučevati, ako se računanje na pamet zanemarja? (gspđč. pl. Renzenberg). 5. O vpeljavi novega »Slov. Abecednika« v lj. šole tega okraja, katerega sta sestavila in izdala gg. učitelja Razinger in Žumer. (Sp. g. Andr. Legat). 6. Metodično obdelovanje števnik v lj. šoli. (Imajo izdelati vsi učitelji). —

Kopitarova stogodišnjica. Dne 23. kolovoza t. g. navšije se 100 godina, što je veliki slovenski učenjak Jernej Kopitar ugledao sviet u Repnjem blizu Ljubljane. Hvalevriedna je navada u naobroženih naroda, da se potomstvo častno spominje svojih prosvetitelja. I Slovenci se spremaju da proslave spomen svoga zaslužnoga zemljaka. Nu Kopitar nije radio samo za Slovence, već i za cieli

slovenski svet, naročito je pako za nas Hrvate tim velezaslužan, što je mnogo pripomogao, da je Vuk Karadžić pokupio narodno blago i izdao ga na svet. Kopitar je bio onaj, koji je prvi nagovorio Vuka, da sastavi rječnik i da sakupi narodne pripovedke i narodne pjesme. Pošto zagrebački »Sokol« kani ljetos posjetiti Bled (Veldes), predlaže se na sa slovenske strane, da »Sokolu« pridruže hrvatska pjevačka i ina društva, de bude svečanost čim sjajnija. Nadati se je, da će hrvatska društva prionuti uz tu misao. »Napredak.«

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V šl. okraji Černomelj. Na Irazredni ljudski šoli v Drašici, učit. služba, l. p. 400 gl. (začasno se tudi umesti pomožni učitelj), do konca julija t. l.

Na evangelski šoli v Ljubljani, učit služba; plača pogojna; prošnje pri starašinstvu evangelske občine v Ljubljani.

Premembe pri učiteljstvu.

Za terdno so postavljeni: g. Andrej Kmet (III. učit.) v Teržiču, g. Jurij Režek iz Preserja (IV. učit.) v Kranji. Gdč. Roza Junis (III. učit.) v Zagorji pri Savi. G. Breznik učit. v Tersteniku (Kranj. okrog) gre v pokoj. G. Janez Bantan, zač. učit. v Ambrusu, isto tako na Polico.

V a b i l o

na naročbo „Učit. Tov.“ za II. polovico l. 1880.

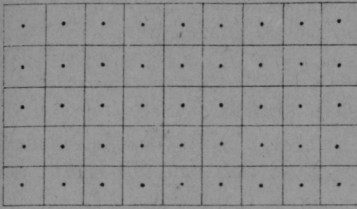
Druga polovica l. 1880 je nastopila, kdor tedaj, tovarišev učiteljev „Učit. Tov.“ ni naročil, naj to stori nemudoma! Korist od tega bode imel v prvi versti sam, ker bode imel vsacih štirinajst dni tečnega berila na izbero, nekoliko bode pa tudi podpiral stvar, za katero se poganja Slovan. Vabimo pa tudi vse slovenske rodoljube v blagovoljno naročevanje, vzlasti Vas stare naročnike, ki ste nas uže toliko let podpirali, prosimo, ne ostavite nam svoje podpore, sedaj, ko se stvar kolikor toliko na bolje obrača. — Velja pa „Učit. Tov.“ za celo leto 3 gl.; za pol leta 1 gl. 50 kr.; spise in dopise prejema uredništvo, **M. Močnik**, mestni učitelj, stari terg h. št. 13; naročnino in naznanila pa založništvo, **R. Milic**, tiskar na starem tergu h. št. 19. — Svoje dolžnike vabimo vljudno na vplačevanje, vse skupaj pa, da naročnino obnové, ako tega še storili niso; pristopivšim naročnikom pa lahko postrežemo z vsemi listi, začenshi, od 1. januarja t. l. — Bog z nami!

Kdo kupi novo, jako lepo „Fortepiano“ za 235 gl.?
— J. D., Bürgerschullehrer. Wien, Weyringergasse Nr. 6,
III. Stock 18.

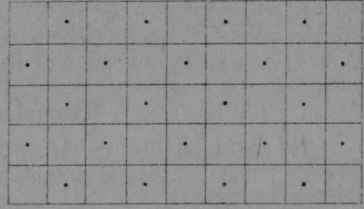
➡ Današnjemu listu je pridjana priloga. ➡

I.

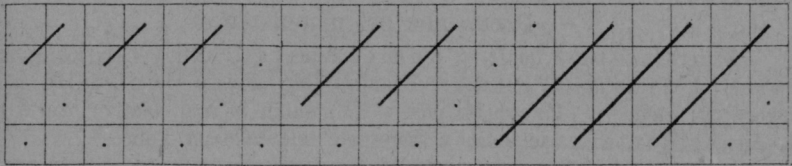
Vaja I.

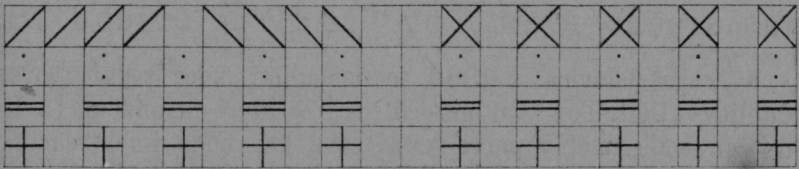
Vaja II.

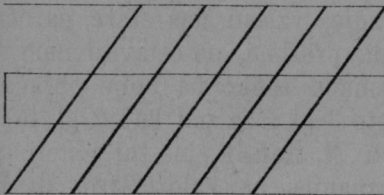
Vaja III.

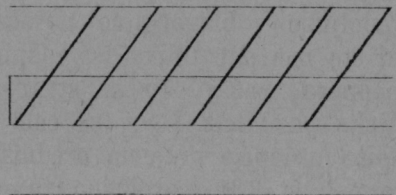
Vaja N.

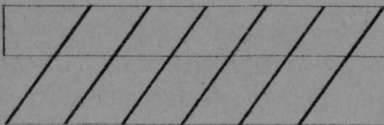
Vaja V.

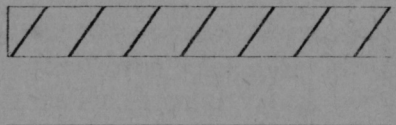
Vaja VI

Vaja VII.

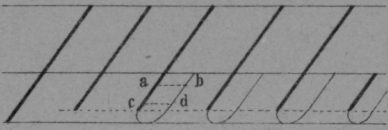

Vaja VIII.

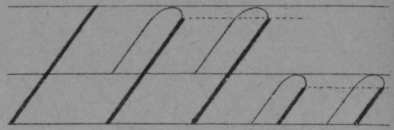

II.

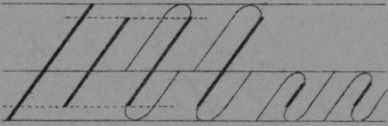
Vaja IX.

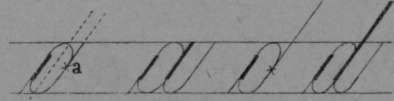
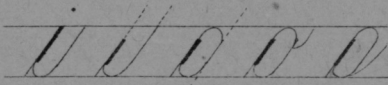
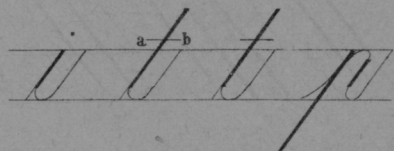
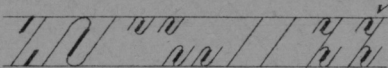
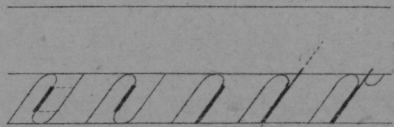
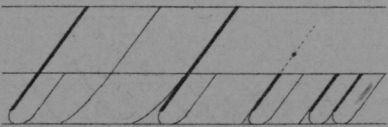
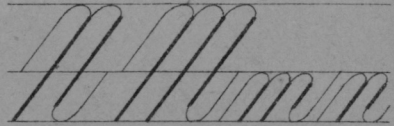
Vaja X.

Vaja XI.

Vaja XII.

g g g g
a b

cccccccc

l l l l

llllllll

s s s s
a b v

ssssssss

m m m m n n n n

r r r r c c c c

IV.

□ C C C C (C) C C

L L L L L L

S S S S S S

P P P P P P

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 0, 9,